

Histo-visie

De Berbice II

Bronnen:

Histovisie 6.4
M. Kars, *Bloed in de rivier* (Amsterdam 2021).

P.M. Netscher, *Geschiedenis van de koloniën Essequibo, Demerary, en Berbice, van de vestiging der Nederlanders aldaar tot op onzen tijd* ('s-Gravenhage 1888).
Stadarchief Amsterdam, deel 11319B, 1749, Notariële archieven, aktenr. 403429.

Mededelingen van dhr. Haanstra.

In 1803 nam Engeland de kolonie Berbice definitief in bezit. Voor die tijd was deze

Sociëteit haar slaven van de WIC zou betrekken.
De Sociëteit

geworden
Hij was op 37-jarige leeftijd in 1731 in Burgwerd getrouwd met

Kaart van de Berbice

Nederlands. In 1732 kwam de kolonie in handen van de in Amsterdam gevestigde en in 1720 opgerichte Sociëteit van Berbice. De WIC, die aanspraak op de kolonie meende te kunnen maken, had met de overdracht ingestemd onder voorwaarde dat de

veranderde de bestuursstructuur door in 1733 een gouverneur aan te stellen. Dit werd de uit Hasselt afkomstige Bernardus Waterham. Anders dan de meesten van zijn familieleden had hij geen universitaire opleiding gevolgd, maar was hij militair

de ook uit Hasselt afkomstige Jacoba Maria Grevenstein. Zij was de dochter van een voormalige predikant van Hasselt. Het huwelijk werd ingezegend door haar broer Henricus. Niet lang na hun trouwen vertrok het paar naar de Berbice. Hij werd daar de eerste gouverneur. Bij zijn

aankomst waren er twaalf compagnieplantages, waaronder De Peereboom. Alle lagen benedenwaarts van Fort Nassau, het bestuurscentrum van de kolonie. Het bestond uit de vesting en de daaromheen liggende dertig huizen.

Het huwelijk was verre van gezegend. Wel beviel Jacoba van een zoon, maar Bernardus had nogal losse handjes en ook zijn vrouw ontkwam daar niet aan. Het geweld was zelfs zodanig dat zij met haar zoontje in 1735 vluchtte naar de plantage De Peereboom. Dezelfde plantage waar in 1763 tijdens de slavenopstand een waar bloedbad werd aangericht. Twintig van de zeventig voor de slaven gevluchte blanken vonden daarbij toen de dood.

Terug naar 1735. Drie jaar na haar vlucht voor haar man vroeg zij een scheiding aan. Iets wat toen zeer ongebruikelijk was. Indien er sprake was van overspel en geweld kon een scheiding tussen tafel en bed worden uitgesproken. In 1740 resulteerde dit in een ontbinding van het huwelijk. Bernard was toen reeds met zijn zoon naar de Republiek teruggekeerd. Blijkbaar had hij

Lubbertus toegewezen gekregen of meer waarschijnlijk het kind opgeëist. Hij had in 1739 ontslag gekregen omdat het hem ontbrak aan waardigheid en omdat hij te weinig doortastend was. Men had van de voormalige militair meer stevigheid verwacht. Bovendien lag hij hopeloos overhoop met zijn ambtenaren en officieren.

van zijne schoone vrouw voor sommige der gewone dischgenooten aan 's Gouverneurs tafel in het fort.”

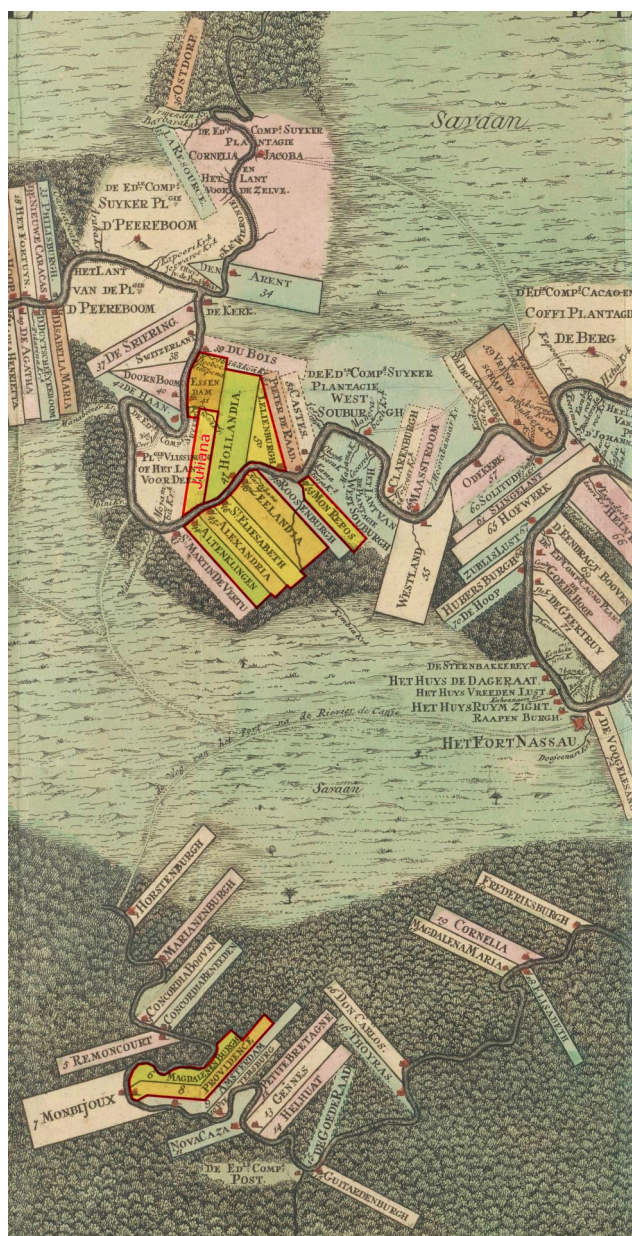
Had Bernardus dit niet kunnen verdragen? Was hij daarvoor zo gewelddadig tegen haar opgetreden? Mogelijk, maar het was ook gebruikelijk in de kolonie dat er flink werd gedronken. Daarmee waren menigmaal de remmingen weggevallen.

Bernard vestigde zich weer in Hasselt. Het verhaal van de Berbice lag achter hem, behalve dan dat hij in 1740 nog in onmin verkeerde met de directie van de Sociëteit van Berbice. Hij meende nog altijd recht te hebben op 315 gulden aan achterstallig loon. De Sociëteit weigerde hem die uit te betalen.

Hij woonde aan de Hoogstraat samen met zijn zuster Elisabeth. In 1753 stierf hij op 59-jarige leeftijd.

Lubbertus Waterham

Zijn zoon Lubbertus was inmiddels naar Zwolle verhuisd. Daar trouwde hij met de 51-jarige Eva van der Ramhorst. Zij was mogelijk een achternicht van hem. In 1781 stierf zij. Lubbertus hertrouwde met de 28 jarige Elisabeth Ekker. In 1784 kregen zij een zoon Bernardus.

Linksboven 'De Peereboom'.

Netscher voert een andere reden voor de echtbreuk aan: “de al te groote welwillendheid

Fort Nassau

Bernardus Waterham

Op 19 juni 1806 trouwde Bernardus met de in Hasselt wonende Johanna Conrad. Zij was in 1780 in de Berbice geboren. Het was blijkbaar een 'moetje', want nog datzelfde jaar werd hun dochter Elisabeth geboren. Een jaar later volgde Johannes Vincent en in 1809 kwam Helena Johanna ter wereld.

Bernard leek de zelfde weg als zijn grootvader te volgen. Hij meldde zich in 1814 onder een andere naam aan bij een Fries cavalerie regiment. Een jaar eerder was dit opgericht. Bevrijd van de Fransen diende er weer een leger opgebouwd te worden. Nauwelijks getraind nam het regiment en dus ook Bernard deel

aan de slag bij Waterloo. Het regiment leed hierbij zware verliezen.

Bernard is naar Leeuwarden vertrokken zonder zijn gezin. Dat bleef in Hasselt achter. Was ook hier sprake van een slecht huwelijk? We weten het niet. Dat hij zich een andere naam aanmat, lijkt wel in deze richting te wijzen.

Wat deze opvatting nog eens kan bevestigen, is het feit dat hij het aanlegde met Martje Agema en bij haar in 1817 een kind verwekte. Mogelijk dat toen is gebleken dat hij elders een vrouw had en dus al getrouwd was.

In 1818 werd hij uit dienst ontslagen. Waarschijnlijk was het hem toen te warm onder de

voeten geworden en was hij begonnen met plannen te maken om naar het buitenland te vluchten. In 1820 vertrok hij naar de Berbice. De kolonie was toen al niet meer in Nederlandse handen. De Engelsen hadden zich deze toegeëigend. Mogelijk waande Bernard zich daar veiliger dan in een Hollandse kolonie.

Zijn verblijf heeft niet zo lang geduurd. In datzelfde jaar stierf hij. Waarschijnlijk was hij slachtoffer geworden van één van de vele tropische ziekten die in de Berbice al aan zoveel blaken het leven had gekost, en waar de kolonie ook om bekend stond.